

Retning, prioritering og gjennomføring – veien til en bærekraftig økonomi

Budsjettkonferanse

Formålet med de neste tre timene er å diskutere **retning, prioriteringer** og hva som skal til for å **lykkes** med omstillingen.

Agenda

Introduksjon

1 Ambisjon

2 Prioritering

Pause

3 Gjennomføring

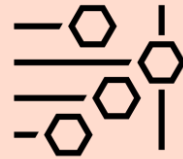
Avslutning

Dagens opplegg er tre-delt

Del 1: Ambisjon

*Hva må vi oppnå i løpet av neste år?
Hvor vil vi være om fem år?*

Del 2: Prioritering

Hva skal vi prioritere neste år?

Del 3: Gjennomføring

Hva må til for at vi skal lykkes med omstillingen?

I dag skal vi
diskutere retning
for videre arbeid.
Vi skal ikke vurdere eller
diskutere enkelttiltak.

Fordel noen oppgaver i gruppa

«Ordstyreren»

Leder dialogen og sørger for at alle kommer til ordet.

«Skribenten»

Noterer hovedpunkter fra gruppens diskusjon på papir og i Menti.

«Tidtakeren»

Følger med på tildelt tid.

«Talspersonen»

Presenterer gruppens innspill i plenum.

Merk: Vi går ikke gjennom alle gruppene på hver oppgave.

Ambisjon

Fra et eksternt perspektiv...

Hvor står
Bømlo i dag?

«B»-ene treffer alle Norges kommuner i årene som kommer, men det skjer i ulikt tempo og nivå

Beredskap

Befolkning

- Andel eldre øker
- Presset på velferdstjenestene øker
- Andel arbeidsplasser synker
- Det fødes færre barn enn før
- Reduksjon i tjenester til barn og unge

Behov

- Gapet mellom innbyggernes forventninger og hva kommunen kan gi av tjenester øker
- Kommunen må omprioritere og endre tjenestnivået
- Utnyttelse av Kommune 3.0

Bemanning

- Antallet arbeidsplasser per eldre reduseres kraftig i årene fremover
- Mangel på kapasitet og kompetanse i fremtiden
- Behov for digitalisering og effektivisering

Budsjett

- Kommune-Norge har store økonomiske utfordringer og majoriteten av kommunene sliter med underskudd
- Endringene i demografi endrer også de økonomiske rammene
- Kommunene er nettofinansiert

Bygg

- Kommunen er eier av store arealer
- Struktur, bygg og infrastruktur er en stor kostnadsdriver
- Strukturene må tilpasses fremtidens behovet
- Infrastrukturen krever betydelig investeringer fremover

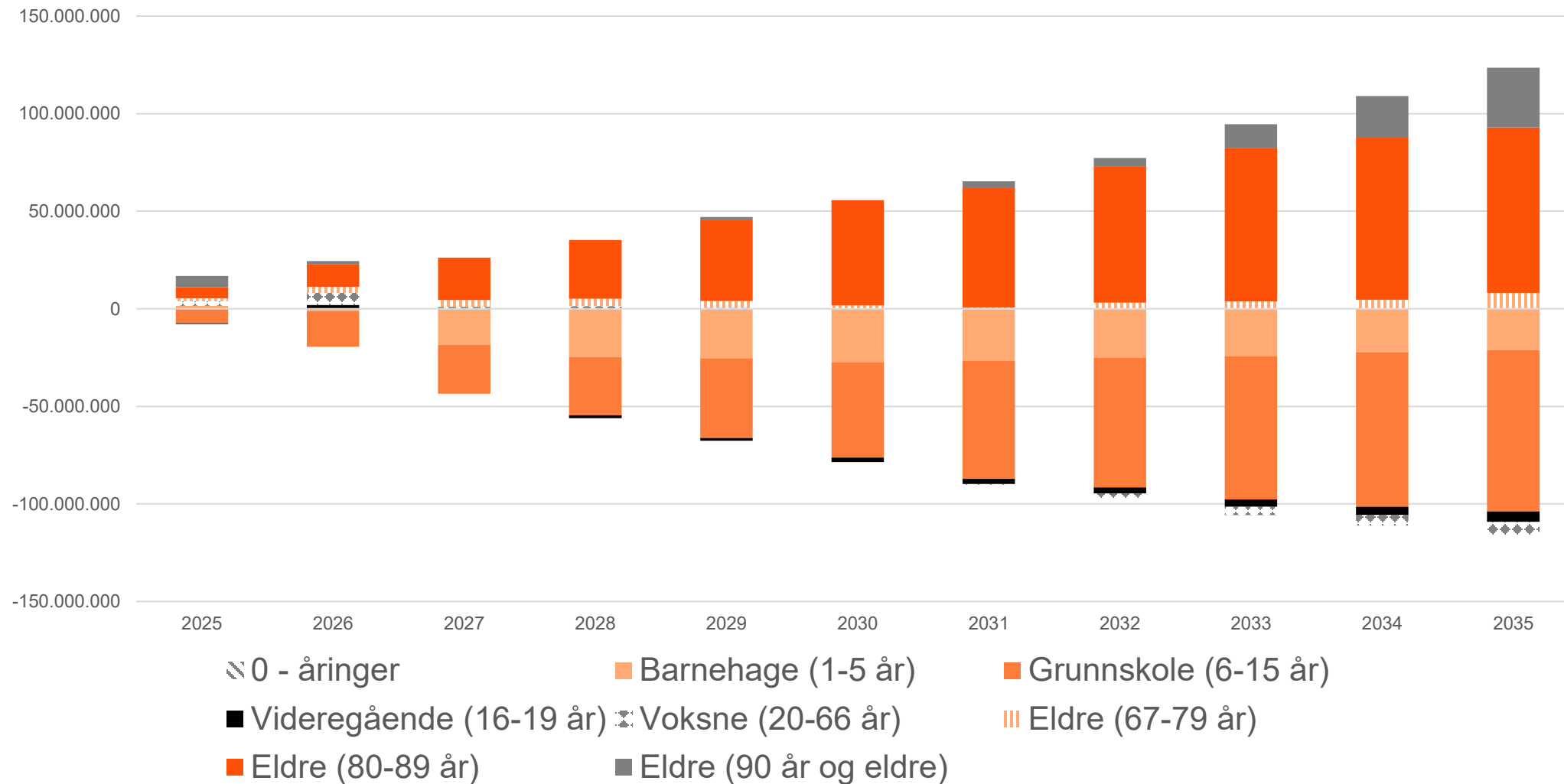
Bygda

- Ivaretagelse av nærmiljø og spredt bosetting
- Kommunen må gjøre strukturendringer
- Reell fraflytting
- Endringer skaper splid og konflikt i kommunen

Beslutninger

©PwC

Utviklingen blant de yngste driver et uunngåelig omstillingsbehov

Sentrale nøkkeltall bekrefter et krevende økonomisk utgangspunkt

Kommune	Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter					Disposisjonsfondi % av brutto driftsinntekter				Gjeld i % av brutto driftsinntekter			
	2022	2023	2024	2025	Endring 24-25	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Bømlo	-1,4 %	-3,9 %	-1,8 %	-0,4 %	1,4 %	4,5 %	1,4 %	1,7 %	1,7 %	84,0 %	83,2 %	78,3 %	74,8 %
Giske	4,1 %	0,3 %	-1,7 %	3,0 %	4,7 %	4,6 %	5,8 %	3,8 %	5,6 %	122,4 %	131,4 %	123,0 %	126,7 %
Sula	2,1 %	-1,4 %	-4,0 %	-0,8 %	3,2 %	16,3 %	14,0 %	8,2 %	6,2 %	123,8 %	119,0 %	115,7 %	112,7 %
Stord	0,6 %	-0,1 %	-3,9 %	0,5 %	4,4 %	7,4 %	5,8 %	1,0 %	0,8 %	145,8 %	136,9 %	130,4 %	66,3 %
KG 08	3,3 %	1,0 %	-0,1 %	0,6 %	0,7 %	12,2 %	12,3 %	11,3 %	9,4 %	95,9 %	96,7 %	97,3 %	100,2 %
KG 07	2,1 %	0,4 %	-1,1 %	1,8 %	2,9 %	12,8 %	11,9 %	9,4 %	9,5 %	101,8 %	101,1 %	98,7 %	93,8 %
KG 01	1,6 %	-0,8 %	-1,6 %	1,4 %	3,0 %	12,0 %	10,4 %	8,4 %	8,8 %	101,8 %	101,1 %	98,7 %	91,3 %
Landet uten Oslo	2,6 %	1,0 %	-0,3 %	2,1 %	2,4 %	14,6 %	13,5 %	11,6 %	12,0 %	92,9 %	92,6 %	92,2 %	90,7 %
<i>KS anbefaling</i>	<i>1,8 %</i>	<i>1,8 %</i>	<i>1,8 %</i>	<i>1,8 %</i>	<i>0,0 %</i>	<i>10,0 %</i>	<i>10,0 %</i>	<i>10,0 %</i>	<i>10,0 %</i>	<i>85,0 %</i>	<i>85,0 %</i>	<i>85,0 %</i>	<i>85,0 %</i>

Or use QR code

GRUPPEOPPGAVE 1: AMBISJON

A. Hva må vi oppnå i løpet av neste år?

B. Hvor vil vi være om fem år?

- Diskuter rundt bordet (ordstyreren)
- Noter innspill på utdelt ark og legg hovedfunn i Menti til slutt (skribenten)
- Plenumsgjennomgang med Menti
- Målet er ikke at dere skal bli enige i gruppa

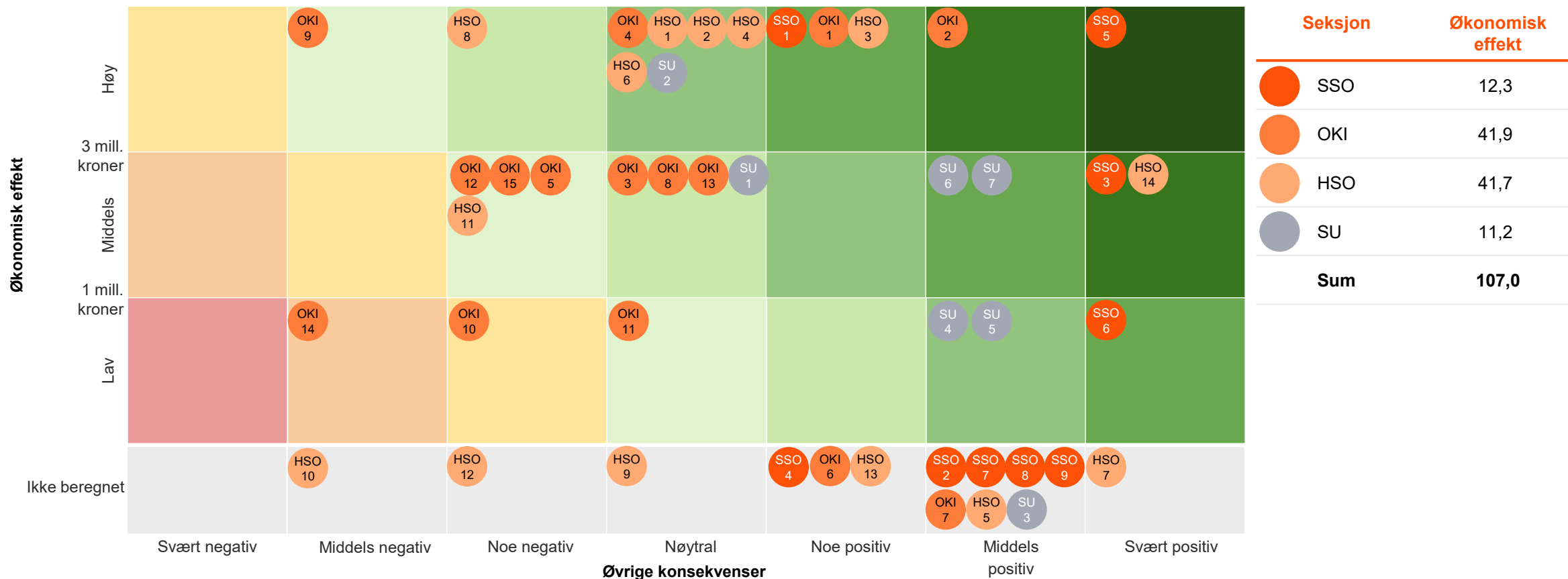
20
minutter

2

Prioritizing

Fra PwC-rapporten viser et mulighetsrom med tiltak

Den økonomiske effekten av tiltakene

Færder

Det begynte med fakkeltog og endte i vill jubel. Torød og Tjøme ungdomsskole består: – Dette er en dag vi har ventet lenge på

POSITIVE: Talsperson for aksjonsgruppa på Torød, Andreas Aass-Engstrøm har jobbet utrettelig for å bevare skolen i bygda. Han, sammen med Wenche Nilssen og Victoria Røssness Falkeng har vært ved godt mot siden vedtaket i hovedutvalget 15. april. Foto: Janni Elena Hvidsten Evensen

Politikk

Hvem skal gå i fakkeltog for helheten?

Ordfører Lillian Skjærvik (AP), formannsrepresentanter Magnus Stensteth (AP) og Kate Langsethagen (AP) Foto: Privat

Av Lillian Skjærvik, Magnus Stensteth og Kate Langsethagen, Ordfører, og formannskapsmedlemmer, Elverum Ap

Oppdatert: 14.10.25 15:32
Publisert: 14.10.25 15:32

Del

DEBATTINLEGG

Dette er et debattinnlegg, skrevet av en ekstern bidragsyter. Innlegget gir uttrykk for skribentens holdninger.

Or use QR code

GRUPPEOPPGAVE 2: PRIORITERING

Hva skal vi prioritere neste år?

- A. Hvilke hovedgrep mener dere kommunen *må* gjøre det kommende året?
- B. Hva bør administrasjonen prioritere å utrede for å sikre gode beslutninger?

Husk: Ikke enkelttiltak!

- Diskuter rundt bordet (ordstyreren)
- Noter innspill på utdelt ark og legg hovedfunn i Menti til slutt (skribenten)
- Plenumsgjennomgang med Menti
- Målet er ikke at dere skal bli enige i gruppa

20
minutter

Pause til 13:50

3

Gjennomføring

50 % av omstillingsprosjekter lykkes ikke med å levere varig endring. Hovedgrunnen er at den menneskelige siden av endring undervurderes.

Kilde sitat: Katzenbach Center at Strategy& (Formerly Booz & Company)

Global Culture & Change Management Survey 2013

PwC

Hva kjennetegner kommuner som lykkes?

Felles virkelighetsforståelse

En faktabasert og felles **forståelse** av utfordringer og ståsted der alle forventes (og ønsker) å bidra

Tett oppfølging mellom ledernivåene, inkl fagnivået

Oppmerksomhet på **mellomlederens** viktige og utsatte rolle

Utfordringen og endringen må også aksepteres, forstås og eies av «**linja**»

Realistiske rammer

Tydlig sammenheng mellom mål og ressurser

“Underskuddene” **håndteres** i budsjettet

Budsjettavvik rettes opp løpende og tidlig

Godt og effektivt **samspill** sentralt og desentralt

Systematisk gevinstrealisering

Tillit

Høy tillit og takhøyde i **relasjonen** og **samarbeidet** mellom politisk og administrativ ledelse

Administrasjonen må vise seg tilliten **verdig**

Politikerne må være klar over sin rolle og oppgave under omstilling og endring

Politikken bestemmer «hva», men gir administrasjonen frihet til «hvordan»

Helhetlig og risikobasert

Helhetlig oversikt over «porteføljen»

Tett oppfølging av de sentrale **kostnadsdriverne**

Oppmerksomhet og tiltak bør basere seg på en løpende **risikovurdering**

Ingen vesentlig beslutninger uten vurdering av økonomisk konsekvens

Flere tanker i hodet

Klare å **balansere** et strategisk og operativt perspektiv

Tilstrekkelig strategisk og analytisk kompetanse og kapasitet, selv i utfordrende tider

Utholdenhet – spesielt for å sikre at man faktisk henter ut ønskede gevinster

Or use QR code

GRUPPEOPPGAVE 3: GJENNOMFØRING

Hva må til for at vi skal lykkes med omstillingen?

A. Hva er suksessfaktorene for at vi skal klare det?

Kom frem til inntil 3 suksessfaktorer

B. Hva kjennetegner samspillet mellom administrativ og politisk ledelse når det fungerer som best?

Kom frem til inntil 3 kjennetegn

- Diskuter rundt bordet (ordstyreren)
- Noter innspill på utdelt ark og legg hovedfunn i Menti til slutt (skribenten)
- Plenumsgjennomgang med Menti

20
minutter

Alvoret er tydelig, handlingsrommet er begrenset, men ikke borte.
Krever oppmerksomhet på helhet og ikke enkeltsaker

Realistiske ambisjoner

Tydelige prioritering på
tvers av sektorer

Konsekvent
gjennomføring og
oppfølging

Hva må vi oppnå i løpet av neste år?

Bred enighet politisk

Vedta KPA

Felles forståelse for utfordringsbilde

Felles virklighetsoppfatning,
innbyggere-politikere-administrasjon

Driftsutgifter må ned

Starte prosessen med strukturendringer

holde budsjettet (+11,6 mill)

Strategi for kommunikasjon (
media/administrasjon/politisk)

felles forståing av totalsituasjonen

Drift i balanse i 2027 uten å bruke
ostehøvel

Redusere sykefravær

dialog - samarbeid - tilsette - heile
organisasjonen også med i
omstillingsarbeid, med initiativ
"nedanfrå"

Alvoret er tydelig, handlingsrommet er begrenset, men ikke borte.
Krever oppmerksomhet på helhet og ikke enkeltsaker

Realistiske ambisjoner

**Tydelige prioritering på
tvers av sektorer**

Konsekvent
gjennomføring og
oppfølging

Hvilke hovedgrep mener dere kommunen *må* gjøre det kommende året?

god budsjettdisiplin

Øke inntekter. F.eks eiendomsskatt og vindmøller

Bruk Pwc rapporten aktivt

Vurder nedlegging av 1–2 barneskular

auke eigedomsskatten (dissens i gruppe :))

Reelt budsjett med buffer for uforutsette kostnader/reduerte inntekter

Oppretta tre basar for heimetenestene

Nok omsorgsbustadar

Formannskapet må vurdere ansettelse i vakante stillingar

Smartare drift og organisering – særleg i helse

Redusere sykefravær. Fokus på systematisk oppfølging og spesifisere ansvar til ledere

Se på hvordan en bruker personale på tvers i helse

Hva bør administrasjonen prioritere å utrede for å sikre gode beslutninger?

habiliteringstenesta - organisering og oppfølging av mandat

11

Popular

Konservative i beregning av inntekter

9

Utrede strukturelle endringer

7

arbeide med tenestestandarden - treffe rett nivå på kva me kan og må levere

7

Fokus på effektivisering

6

Korleis best ytnytte tidlige strukturgrep for å ta ut tidlige investering. F eks vei, digitaliseringshrep ol.

6

Fortgang i planverk – planane må effektuerast

4

Tydelegare økonomiske konsekvensar av politiske avgjerder – også i ettertid

4

Skikkeleg konsekvens av strukturendring innen helse og skule

3

Utrede mer interkommunalt samarbeid

Habiliteringstjenesten

Alvoret er tydelig, handlingsrommet er begrenset, men ikke borte.
Krever oppmerksomhet på helhet og ikke enkeltsaker

Realistiske ambisjoner

Tydelige prioritering på
tvers av sektorer

**Konsekvent
gjennomføring og
oppfølging**

An aerial photograph of a winding mountain road, likely the Trollstigen in Norway. The road is paved and features a high stone wall on the outer side of the curves. It winds through lush green, hilly terrain. In the background, a valley with a river and a small town is visible. The sun is low in the sky, creating a warm, golden light and casting long shadows. The overall scene is dramatic and scenic.

Hva sitter dere igjen
med etter dagen i
dag?

SAMARBEID GIR KRAFT!
RO KJAPT OG I
SAMME RETNING!

ADMINISTRASJON

ADMINISTRASJON

POLITIKER

POLITIKER

POLITIKER

BØMLO KOMMUNE
- saman får vi det til!

BEGRENSET
ØKONOMISK
HANDLEFRIHET

ØKONOMISK
TRONGT

DEMOGRAFI

AUKA
BELLEV

Takk!